Νεοανθρωπισμός και είδωλα της 'Νέας Εποχής'

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 5 Ιανουαρίου, 2009

Το 1987 πραγματοποιήθηκε στην Ιερά Μονή Σκαφιδιάς της Ιεράς Μητροπόλεως Ηλείας, το **δεύτερο Διεθνές Σεμινάριο Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων** με γενικό θέμα: «**Το κύμα του αποκρυφισμού στην Ευρώπη σήμερα**». Ο **F. W. Haack** στην βασική του εισήγηση με θέμα: «**Ο κόσμος της Εκκλησίας και η νεοειδωλολατρεία**» υπογράμμισε ότι κατά την χριστιανική αντίληψη ο κόσμος έχει δημιουργό• δημιουργήθηκε από τον Θεό.

Όμως, ο Θεός δεν εδημιούργησε τον κόσμο έτσι, όπως εμείς τον γνωρίζουμε σήμερα: «Και είδεν ο Θεός τα πάντα, όσα εποίησε, και ιδού καλά λίαν» (Γεν. Α' 31).
Στον άνθρωπο ο Θεός έδωσε ειδική αποστολή• να διευθύνει και να διαμορφώνει την δημιουργία: «και ευλόγησεν αυτούς ο Θεός λέγων αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και πληρώσατε την γην και κατακυριεύσατε αυτής»• «και έλαβεν Κύριος ο Θεός τον άνθρωπον ον έπλασε και έθετο αυτόν εν τω Παραδείσω της τρυφής, εργάζεσθαι και φυλάσσειν». «Και έπλασε ο Θεός έτι εκ της γης πάντα τα θηρία του αγρού και πάντα τα πετεινό του ουρανού και ήγαγεν αυτά προς τον Αδάμ, ιδείν τι καλέσει αυτά» (Γέν. α' 28. β' 15. 19).
Το έργο αυτό, το να διεθύνει και να διαμορφώνει τη δημιουργία, το κάνει ο άνθρωπος από την αρχή. Και αυτό, ανεξάρτητα από το αν γνωρίζει ότι ο Θεός του το ανέθεσε ή όχι.

Ο άνθρωπος διαμορφώνει αυτόν τον κόσμο

Αν παρατηρήσουμε σήμερα τον κόσμο, δεν θα μείνουμε ευχαριστημένοι από την κατάσταση του. Σε παγκόσμια κλίμακα παρατηρούμε ένα φαινόμενο που μας προξενεί φόβο, λόγου χάρη ο θάνατος της φύσεως, κάτω από την επίδραση του ανθρώπου. Όλοι γνωρίζουμε ότι ο άνθρωπος έχει δυνατότητες να κάνει υπέροχα πράγματα. Και αυτές τις δυνατότητες, του τις έδωσε ο Θεός. Όμως τα έργα του άνθρωπου μπορεί να είναι και καταστρεπτικά.
Όπως υπογράμμισε ο F. W. Haack, ποιος θα μπορούσε να σκεφτεί πριν από 100 χρόνια πως ο άνθρωπος θα ήταν δυνατόν να δηλητηριάσει τη θάλασσα, ώστε να μην μπορεί να κάνει μπάνιο;
Το συμπέρασμα λοιπόν είναι ότι ο άνθρωπος όντας κυρίαρχος στη φύση,

“κατακυριεύει» τη γη και «άρχει». Όμως κυριαρχεί στη φύση• για το καλό ή για το κακό; Αυτό εξαρτάται από την μεταχείριση που κάνει στη δημιουργία του Θεού. Διαμορφώνει τον κόσμο σύμφωνα με την εικόνα που έχει για τον κόσμο.
Ας πάρουμε ένα παράδειγμα: Αν ένα μοναστήρι αποτελεί προσδιοριστικό σημείο για την όραση, αν ένας ναός αποτελεί το επίκεντρο ενός τόπου ή ενός χωριού και η εικόνα του εντάσσεται αρμονικά στο όλο τοπίο, αυτό σημαίνει πως στην όλη οικοδομή εκφράζεται η πίστη του ανθρώπου. Αυτό γίνεται φανερό στην εικόνα ενός χωριού, ιδιαίτερα στα παλαιότερα χρόνια.
Αυτή η εικόνα επιδρά ευεργετικά στη ψυχή του άνθρωπου, ενώ η εικόνα της μοντέρνας πόλεως ασκεί εντελώς διαφορετική επίδραση πάνω στον άνθρωπο. Σήμερα, ο εσωτερικός πυρήνας και ο περίγυρος μιας μοντέρνας πόλεως, λόγου χάρη της Αθήνας, όπως διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια, δεν μας είναι καθόλου ευχάριστος. Σχηματίζουμε την πεποίθηση ότι δεν μπορεί κανείς να ζήσει εδώ. Η εικόνα αυτή, εικόνα της μοντέρνας πόλης, εκλαμβάνει το «άρχειν» και «κατακυριεύει» εγωκεντρικά. Σ' αυτήν την περίπτωση, ο άνθρωπος βλέπει τον κόσμο χρησιμοθηρικά και με βάση αυτήν την εικόνα που δημιουργεί για τον κόσμο τον διαμορφώνει• κατά την έκφραση του F. W. Haack: διαμορφώνουμε τον κόσμο σύμφωνα με αυτό που πιστεύουμε. Νέοι άνθρωποι από άλλες χώρες, πρόσθεσε ο Haack, λένε πως πηγαίνουν ευχαρίστως στην Ελλάδα, όπου ακόμη ο κόσμος βρίσκεται σε τάξη, όπου οι άνθρωποι συμπεριφέρονται αναμεταξύ τους ανθρώπινα.
Αλλά ας μη γελιόμαστε: Δεν υπάρχει κανένας νόμος, ώστε ο κόσμος στον οποίον βρισκόμαστε να διατηρηθεί καλός. Υπάρχουν κριτικοί στην εποχή μας που υποστηρίζουν ότι ο μελλοντικός κόσμος θα προσβληθεί από μία δηλητηρίαση. Βλέπουμε σήμερα πως όλα οδηγούνται στην καταστροφή. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε διάφορες θέσεις. Μία από αυτές είναι: ας πάρουμε σήμερα ό,τι μπορούμε να πάρουμε, και τι θα γίνει αύριο, αυτό μας είναι αδιάφορο.
Πολλές αιρέσεις και παραθρησκευτικές ομάδες συμπεριφέρονται έτσι και στηρίζονται στην απαισιόδοξη ιδεολογία τους. Όμως οι χριστιανοί δεν διακατέχονται από μία τέτοια απαισιοδοξία.
Κατ' αρχήν, πιστεύουμε πως ο Θεός έδωσε στον άνθρωπο την αποστολή να διαμορφώσει τον κόσμο. Εμείς οι χριστιανοί καλούμεθα να διαμορφώσουμε τις μεταξύ μας σχέσεις. Σ' αυτό το θέμα η αποστολή μας είναι δεδομένη.

Η διπλή εντολή της αγάπης

Στο σεμινάριο στο οποίο αναφερθήκαμε, ο Δυτικός πολιτισμός προσδιορίσθηκε σαν «πολιτισμός των δέκα εντολών». Όμως για μας οι δέκα εντολές δεν έχουν την ίδια σημασία όπως στο Ισραήλ. Ο Χριστός άσκησε κριτική στους πιστούς του νόμου, στους φαρισαίους. Ο πολιτισμός των δέκα εντολών έχει για μας ένα πρόλογο που είναι η διπλή εντολή αγάπης.
Ο Χριστός ρωτήθηκε, ποια είναι η ανωτέρα εντολή, και απάντησε: «Διδάσκαλε, ποία εντολή εν τω Νόμω; Ο δε Ιησούς έφη αυτώ• αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου εν όλη

τη καρδία σου και εν όλη τη ψυχή σου και εν όλη τη διανοία σου• αύτη εστί πρώτη και μεγάλη εντολή. Δευτέρα δε όμοια αύτη αγαπήσεις τον πλησίον σου ως σεαυτόν. Εν ταύταις ταις δυσίν εντολαίς όλος ο νόμος και οι προφήται κρέμανται» (Ματθ. κβ' 36-40). Έχουμε λοιπόν εδώ ένα παγκόσμιο πολιτισμό που θεμελιώνεται στην αγάπη.

Αν αναλογισθεί κανείς τη βοήθεια που προσφέρεται σήμερα στον κόσμο, είναι πράγματι κάτι το φανταστικό. Λόγου χάρη στα πλαίσια των Ηνωμένων 'Εθνών. Αν όμως δει τα αποτελέσματα, θα πρέπει να πούμε πως δεν είναι αυτό που ήθελε ο Χριστός, όταν μιλούσε για την πρωταρχική εντολή, την αγάπη.
Εκείνο που παρατηρούμε είναι ότι σ' αυτήν την προσφορά, οι δύο εντολές διαχωρίζονται. Απομονώνεται η μία από την άλλη και η κάθετη διάσταση της αγάπης διαγράφεται εντελώς. Δίδεται η εντύπωση πως το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στον άνθρωπο χάριν του άνθρωπου. Αν όμως αυτή η προσφορά θεμελιώνεται σε μία εικόνα για τον άνθρωπο, η οποία δεν είναι ανθρώπινη, τότε η όλη αξία της προσφοράς ακυρώνεται.
Εδώ ξαναγυρίζουμε στη βασική θέση: όλα αποφασίζονται και ενεργούνται ανάλογα με την εικόνα που έχει κανείς για τον άνθρωπο. Με βάση αυτή την εικόνα, ο άνθρωπος διαμορφώνει τον κόσμο και προσδιορίζει τις σχέσεις του με τον συνάνθρωπο.
Η εικόνα για τον άνθρωπο που προβάλλεται στην Καινή Διαθήκη μας καθιστά αδελφούς. Όμως, ο αδελφικός αυτός δεσμός θεμελιώνεται στην αυθεντία του Θεού και στην κοινωνία μετά του Θεού:
«Προ δε του ελθείν την πίστιν υπό νόμον εφρουρούμεθα συγκεκλεισμένοι εις την μέλλουσαν πίστιν αποκαλυφθήναι. ώστε ο νόμος παιδαγωγός ημών γέγονεν εις Χριστόν, ίνα εκ πίστεως δικαιωθώμεν ελθούσης δε της πίστεως ουκέτι υπό παιδαγωγόν έσμεν, πάντες γαρ υιοί Θεού έστε δια της πίστεως εν Χριστώ Ιησού, όσοι γαρ εις Χριστόν εβαπτίσθητε, Χριστόν ενεδύσασθε, ουκ ενί δούλος ουδέ ελεύθερος, ουκ ενί άρσεν και θήλυ• πάντες γαρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού. ει δε υμείς Χριστού, άρα του Αβραάμ σπέρμα εστέ και κατ’ επαγγελίαν κληρονόμοι». (Γαλ. Γ' 2329).

Διαφορετική είναι η μοντέρνα εικόνα για τον άνθρωπο. Επιδιώκεται να αποκτήσει ο άνθρωπος ίσα δικαιώματα. Όμως η θεμελίωση της ισότητας αυτής είναι διαφορετική. Με βάση αυτή τη μοντέρνα εικόνα, ο άνθρωπος δεν εντάσσεται κάτω από την αυθεντία του Θεού.
Αυτό είχε σαν συνέπεια να πραγματοποιηθούν στο διάβα της ανθρώπινης ιστορίας, για χάρη της ισότητας, της ελευθερίας, της αδελφοσύνης, πολλές δικτατορίες και να επιβληθούν ολοκληρωτικά προγράμματα, με αποτέλεσμα την καταπίεση των ανθρώπων.
Φυσικά, δεν μπορούμε να ζούμε στα τυφλά και να αγαπούμε τυφλά τον άνθρωπο. Και αυτό, δεν σημαίνει πως οι χριστιανοί δεν κάνουν λάθη. Όμως μπορούν τα λάθη τους να τα εναποθέσουν στον Θεό και να ζητήσουν συγχώρεση. Μπορούν να

προσπαθήσουν να αναλάβουν τις ευθύνες τους, τις όποιες τους εμπιστεύθηκε ο Θεός. Ιδιαίτερα σήμερα δεχόμαστε μια παγκόσμια πρόκληση, να κρατήσουμε τα δικά μας θεμέλια της ανθρωπιάς, απέναντι σε μία νέα ιδεολογική απειλή. Πρόκειται για το κύμα της νεοειδωλολατρείας.

Η αρχαία ειδωλολατρία

Αναφερόμενος σ' αυτό το θέμα, ο F. W. Haack στην εισήγησή του στη Μονή Σκαφιδιάς υπογράμμισε: «Όταν ήμουν νέος, μελετούσα πολλά βιβλία. Ήταν γραμμένα από ανθρώπους που έκαναν παγκόσμια ταξίδια και εδιηγούντο για περιοχές οπού οι άνθρωποι ζούσαν ακόμη σαν φυσικοί λαοί και συχνά κατηγορούσαν δριμύτατα τους χριστιανούς Ιεραποστόλους ότι κατέστρεψαν ένα θαυμάσιο φυσικό κόσμο, ότι κατέστρεψαν τη θρησκεία των φυσικών λαών και τους έφεραν αλκοόλ και καταστροφές.
Ο παππούς μου ήταν πάστορας. Τον ρώτησα αν τα πράγματα είχαν έτσι. Τότε μου είπε• δεν μπορώ τώρα να σου τα εξηγήσω όλα, μερικά ούτε και εγώ τα γνωρίζω. Αλλά, πρόσθεσε, μη πιστεύεις όλα όσα γράφοντα, γιατί αυτά που διαβάζεις είναι οι ιδέες των ανθρώπων που έγραψαν αυτά τα βιβλία, δεν είναι η πραγματικότης.
Αργότερα κατάλαβα πως είχε δίκιο. Γιατί πράγματι αυτή η θρησκεία των φυσικών λαών ήταν συχνά πίστη φόβου και απειλής.
Θα ήθελα να αναφέρω ένα παράδειγμα: Πριν από λίγα χρόνια έκανα μια έρευνα γύρω από την γερμανική ειδωλολατρία. Και επιτρέψτε μου να σημειώσω, πως από αυτή τη νεογερμανική ειδωλολατρία αναπτύχθηκε αργότερα αυτό που ονομάζουμε Τρίτο Ράϊχ. Αυτό ήταν τουλάχιστον μία από τις βασικές ρίζες του. Στην περιγραφή
των νεοειδωλολατρών συγγραφέων υπάρχουν διηγήσεις, ότι οι πρώτοι ιεραπόστολοι κατέστρεψαν τα ιερά των Γερμανών. Οι ιεραπόστολοι, όπως ο Άγιος Βονιφάτιος, κατηγορούντο τρόπον τινά ότι βλασφημούσαν τα ιερά άλση και ότι κατέστρεψαν μία θαυμάσια φύση.
Αργότερα βρήκα μία παλαιά επιστημονική περιγραφή ενός τέτοιου ιερού άλσους. Ένα ιερό άλσος ήταν μέρος από ένα δάσος, όπου οι Γερμανοί κρεμούσαν τις θυσίες τους. Τα δένδρα ήσαν γεμάτα αίματα και βρωμοκοπούσαν. Πάνω στα δένδρα κρεμόντουσαν κόκαλα και η εικόνα δεν ήταν καθόλου ωραία. Πιστεύω πως οι ιεραπόστολοι δεν κατέστρεψαν κάποια ωραία φύση, άλλα κατέστρεψαν κάτι αποτροπιαστικό».

Η Νεοειδωλολατρεία

Η σημερινή νεοειδωλολατρεία προβάλλει πολλές φορές την εικόνα ενός ωραίου και ευτυχισμένου κόσμου, τον παράδεισο μιας νέας εποχής. Ο παράδεισος αυτός, λένε, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, επειδή δήθεν η Χριστιανική Εκκλησία εμποδίζει τον ερχομό αυτού του νέου κόσμου. Είναι λοιπόν ανάγκη να προσδιορίσουμε μερικά βασικά σημεία, που χαρακτηρίζουν αυτό το κύμα της νεοειδωλολατρείας.

Ο F. W. Haack , στην εισήγηση του υπογράμμισε τα ακόλουθα σημεία:

1) Βιοκεντρισμός («Viosmus»)

Σαν βιοκεντρισμό, ή «βιοσμό» όπως τον έλεγε ο Χάακ, μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την πίστη στη δύναμη της ζωής «καθεαυτήν». Ο άνθρωπος πιστεύει πως η δύναμη που διαμορφώνει τα πάντα βρίσκεται μέσα στον άνθρωπο. Έτσι χρησιμοποιεί όλες τις δυνατές προσφορές, ώστε να αναπτύξει τη δύναμη που βρίσκεται μέσα του. Όπως ανέφερε ο F. W. Haack, στη Γερμανία δεν υπάρχει κανένα λαϊκό επιμορφωτικό κέντρο, που να μην προσφέρει σεμινάρια για «αυτοεύρεση" και "αυτοπραγμάτωση". Ο άνθρωπος καθοδηγείται να αναζητήσει την πληρότητα που δήθεν υπάρχει μέσα του.
Ο γκουρού Ραζνίς λέγει: Μη σε νοιάζει για τίποτε, μόνο για τον εαυτό σου. Στην ποιμαντική εργασία με τις ακραίες αιρέσεις ζει κανείς συγκλονιστικές περιπτώσεις: Γονείς, που δεν ενδιαφέρονται πλέον για τα παιδιά τους. Παιδιά, που δεν ενδιαφέρονται για τους γονείς. Κάποιος οπαδός του γκουρού Ραζνίς, που εγκατέλειψε την οργάνωση αυτή, υπογράμμισε πως αυτό ήταν το ευαγγέλιο που τον εντυπωσίασε: «Μην νοιάζεσθε για τίποτε• απλώς να παρευρίσκεσθε• μην αναλαμβάνετε καμία ευθύνη, μη δεσμεύεσθε από κανένα. Πρόσθεσε πως και η οικογένεια αποτελεί δέσμευση. Κάθε μητέρα το γνωρίζει αυτό από τη φύση της».
Αν καθόμαστε εδώ και σκεπτόμαστε τα παιδιά μας, αυτό σημαίνει για μας θυσία. Όμως ο Ραζνίς λέει: «Μη νοιάζεσθε για τίποτε, δεν σάς αφορά. Ο καθένας υπάρχει για τον εαυτό του. Η δύναμη βρίσκεται μέσα του». «Αν αυτός ο νόμος επικρατήσει, η ανθρωπότητα θα εκλείψει σε λίγο.

Η γιόγκα

Μιά πολύ χαρακτηριστική κίνηση αυτοπραγματώσεως είναι η γιόγκα. Την κάνει κανείς για τον εαυτό του, για να αναπτύξει το δυναμικό που, όπως λέγεται, βρίσκεται μέσα του. Σ' αυτή τη δύναμη συγκεντρώνει τη σκέψη του ο γιόγκι, όταν ασκείται στη γιόγκα.
Στην κουνταλίνι γιόγκα σκέπτεται πως αυτή η δύναμη είναι κουλουριασμένη σαν ένα φίδι στο τέλος της σπονδυλικής του στήλης. Με τις ασκήσεις θέλει να αναπτύξει αυτή τη δύναμη, να ξεδιπλώσει το φίδι και να το αφήσει να υψωθεί δια μέσου της σπονδυλικής στήλης μέχρι το κεφάλι του ανθρώπου. Όταν αυτή η δύναμη αναπτυχθεί μέχρι το κεφάλι, τότε ο άνθρωπος οδηγείται στη φύση του, λένε οι άνθρωποι της γιόγκα.

Οι απολαύσεις

Ένα άλλο μήνυμα του «βιοσμού» είναι κατά τον F. W. Haack: «απόλαυσε τα πράγματα που υπάρχουν το ωραιότερο από όλα τα πράγματα». Στις διαφημίσεις μας

βομβαδίζει συνεχώς αυτή η ιδεολογία. Σύμφωνα μ' αυτή, ο άνθρωπος δεν χρειάζεται να παραιτηθεί από τίποτε• πρέπει να τα απολαύσει όλα. Κατά την έκφραση του Haack, ο «βιοσμός» δεν γνωρίζει την άσκηση, τη νηστεία, παρά μόνο με σκοπό την καλυτέρευση της υγείας, ώστε ο άνθρωπος να μπορεί να απολαύσει πιο πολύ τη ζωή. «Πάρε ό,τι μπορείς από τη ζωή. Όμως για να το πετύχεις πρέπει να προετοιμασθείς». Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, που χαρακτηρίσθηκε «βιοσμός», ο άνθρωπος δεν χρειάζεται να μείνει πίσω. Πρέπει να τα έχει όλα όσα τον κάνουν ωραιότερο και δυνατότερο.

Ο πόνος

Χαρακτηριστική ήταν η συζήτηση του Haack με τον μεσσία του Υπερβατικού Διαλογισμού Μαχές Γιόγκι στο Μόναχο. Ρώτησε τον Μαχαρίσι σχετικά με τον πόνο.
Ο πόνος, του είπε , είναι κάτι κακό;
Βέβαια, απάντησε ο Μαχαρίσι, ο πόνος είναι κάτι κακό.
Τότε, παρατήρησε ο Haack, τι πρέπει να κάνει κανείς με τον πόνο;
Πρέπει να τον διώξει, απάντησε ο Μαχαρίσι.
Και ο Haack συνέχισε: Τι συμβαίνει με μια θρησκεία στην οποία ο πόνος έχει μεγάλη αξία;
Αυτή η θρησκεία είναι πολύ κακή θρησκεία, απάντησε ο γκουρού.
Μάς είπες, όμως, κατέληξε ο Haack, πως ο Υπερβατικός Διαλογισμός είναι καλός και για χριστιανούς. Φαντασθείτε, ο Χριστός, αντί να δεχθεί το Σταυρό, να άρχιζε να κάνει διαλογισμό. Αν ο απόστολος Παύλος, αντί να δεχθεί την ταλαιπωρία των ταξιδιών, να άρχιζε να κάνει διαλογισμό.
Ο πόνος είναι κάτι σημαντικό για την ανθρώπινη ζωή και θα μπορούσε να είναι ένα μήνυμα του Θεού. Ο άνθρωπος που υποφέρει είναι πολύτιμος• και στον άρρωστο, στον πονεμένο, συναντά κανείς τον Χριστό. Όλα αυτά αποτελούν βασικές χριστιανικές θέσεις, οι οποίες όμως απορρίπτονται από την ιδεολογία του «βιοσμού».
Αυτό που τόνισε ο Χριστός, ότι τον συναντάμε στο πρόσωπο των ελαχίστων αδελφών και όχι στο πρόσωπο των ισχυρών, έχει μεγάλη σημασία.

Το καλό και το κακό

Σύμφωνα μ' αυτή την ιδεολογία δεν ξεχωρίζεται το καλό από το κακό. Ο «βιοσμός» ισχυρίζεται πως τα πράγματα είναι καλά έτσι όπως είναι• όλα έχουν την καλή τους πλευρά. Βέβαια και οι χριστιανοί πιστεύουμε ότι ο Θεός μέσα από το κακό θέλει να μας δείξει κάτι το καλό, άλλα παρ’ όλα αυτά ή διάκριση ανάμεσα στο καλό και το κακό είναι βασική για τον πολιτισμό μας.

Η ιδεολογία που ονομάσθηκε «βιοσμός», δεν γνωρίζει εντολές, ούτε και ενοχές. Η συμβουλή είναι: αν κάτι συνέβη, ξέχασε το, αδιάφορο τι είναι αυτό. Μία από τις πιο

επικίνδυνες σύγχρονες «αιρέσεις» η Σαηεντόλοτζυ, λέει πως μέσα σου είναι σήμερα η ζωή• συ δημιουργείς το μέλλον σου. Μιά άλλη σημαντική φράση, που η οργάνωση αυτή ονομάζει "ηθική», αναφέρει: «Μη λυπάσαι ποτέ γι' αυτό που έγινε χθες».
Λοιπόν έχουμε εδώ μία οργάνωση που θέλει να λέγεται θρησκεία η οποία δεν παραδέχεται καμία ενοχή και απορρίπτει την έννοια της αμαρτίας. Όμως πρέπει να σημειώσουμε πως η οργάνωση αυτή δημιουργεί μια πιο αδέσμευτη μορφή αναφορικά με την έννοια της αμαρτίας, από την οποία μάλιστα δεν υπάρχει συγχώρεση.

Απειλή για τον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό

Τυχόν επικράτηση αυτού που ονομάσαμε «βιοσμό» στο χώρο της Ευρώπης, θα εσήμαινε αυτόματα διάλυση του πολιτισμού μας γενικώτερα. Πράγματι, ολόκληρος ο πολιτισμός μας, που θα μπορούσε κατά τον F. Haack να ονομασθεί πολιτισμός της υπευθυνότητας, εμφορείται από τη χριστιανική πίστη.
Στην αρχή της Αγίας Γραφής ο Θεός θέτει μία ερώτηση στον Κάϊν και οικοδομεί τον πολιτισμό αυτόν της υπευθυνότητας: «Κάϊν που έστιν Άβελ ο αδελφός σου;» (Γέν. δ' 8). Παρόμοια είναι και η ερώτηση: «Αδάμ, που ει;» (Γεν. γ' 9)• και καλούνται εδώ, τόσο ο Αδάμ, όσο και ο Κάιν, να πάρουν θέση, να απαντήσουν.
Ολόκληρος ο πολιτισμός μας διαπνέεται από αυτό το πνεύμα• ο ένας έχει ευθύνη για τον άλλο• είναι μία διαβάθμιση υπευθυνότητας. Ο άνθρωπος ζει μέσα σ' έναν προστατευτικό νόμο. Όμως την τελευταία υπευθυνότητα γι' αυτό το νόμο την έχει ο Θεός.

Ο πολιτισμός των γκουρού είναι εντελώς διαφορετικός. Είναι χαρακτηριστική η εμπειρία που ανέφερε ο Haack από ένα ταξίδι του στην Ινδία:

Βάδιζα, είπε, μ' έναν γκουρού στο Ριζικές των Ινδιών. Ήταν εκεί ένας ναός των Σιχ και μπροστά από αυτόν ήταν ένας ζητιάνος. Του πρόσφερα ένα νόμισμα. Δεν ήταν πολλά χρήματα, άλλα γι' αυτόν ήταν αρκετά! Ο σύντροφος μου ένας έξυπνος άνθρωπος, μου χαμογέλασε και είπε: "Σεις οι χριστιανοί»!
Ναι, του είπα, έτσι είναι!
Τότε ο γκουρού εξήγησε: Αυτό, η φτώχεια του δηλαδή, είναι δικό του πρόβλημα. Και αρχίσαμε τότε μία συζήτηση για το κάρμα και τη μετενσάρκωση.
Η σκέψη είναι τελείως απλή, παρατήρησε ο Haack: ο ίδιος ο ζητιάνος υπέφερε την τιμωρία αυτή γιατί σε προηγούμενη ζωή ήταν κακός άνθρωπος. «Αν του δώσω κάτι, μπορεί να μην το αξίζει. Το βασικό μήνυμα είναι ότι ό άνθρωπος δεν είναι υπεύθυνος για τον πληοίον του• κάθε τι είναι δικό του πρόβλημα και δεν άφορα άλλον. Αν εσύ περνάς καλά, μπορείς να είσαι χαρούμενος. Αυτό είναι το μυστικό γιατί στην Ινδία, σ' ένα πολιτισμό αφάνταστου πλούτου, συναντά κανείς μπροστά από την πόρτα του πλούτου τόση δυστυχία. Αυτό είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του φαινομένου που ονομάσθηκε «βιοσμός». Δεν παρατηρεί τα προβλήματα• τα προσπερνά.
Ο πατέρας του Βούδδα, θα λέγαμε σήμερα ένας Δήμαρχος, αλλά πλούσιος άνθρωπος,

δεν ήθελε να δει ο γυιός του τον πόνο και την δυστυχία γιατί πίστευε πως εμποδίζει την ευεξία του. Έτσι, προσπάθησε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με το να απαγορεύσει στους ασθενείς να παραμείνουν στην περιοχή του.
Συμπερασματικά, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ένας τέτοιος πολιτισμός γίνεται ανελέητος και αδίστακτος. Και όσες οικογένειες έχουν κάποιο μέλος τους μέσα σε τέτοιες ομάδες, το ζουν αυτό το ανελέητο και αδιάλλακτο πνεύμα που προσδιορίζει ένα τέτοιο πολιτισμό.

2) Νεοανθρωπισμός («Ανθρωποϊσμός»)

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό σημείο του νεοειδωλολατρισμού προσδιορίζεται κατά τον F. Haack με τον όρο «ανθρωποϊσμός».
Ο ανθρωποϊσμός γίνεται το μέτρο όλων των πραγμάτων. Στην νέο ειδωλολατρία, ο άνθρωπος δεν έχει κανένα θεό σαν “απέναντι» και αυτό είναι ένα καινούργιο στοιχείο.
Στην παλαιά ειδωλολατρία πίστευε κανείς σε θεούς που βρίσκονταν έξω από τον άνθρωπο. Και ο σημερινός Ινδουισμός εκλαμβάνει για θε-ούς ζωντανά όντα. Όμως ο ανθρωποϊσμός δεν έχει θεούς, ακόμη και στην περίπτωση που μιλάει γι' αυτούς. Δεν υπάρχουν θεοί έξω από τον άνθρωπο. Σαν “θεοί» λογίζονται πράγματα που αφορούν τον άνθρωπο• αυτό τίθεται στο επίκεντρο.
Ο ανθρωποϊσμός αυτός, αρχίζει στην πραγματικότητα από εκείνο που ονομάζουμε ανθρωπισμό. Αλλά στον κλασσικό ανθρωπισμό ο άνθρωπος υπελόγιζε με τον παράγοντα που ονομάζουμε Θεό, ακόμη και αν δεν τον χρειαζόταν σε τίποτε. Ο Θεός έπαιρνε τη θέση του μηχανικού που κάποτε έθεσε σε κίνηση τον κόσμο και στη συνέχεια ησύχασε. Στο νεοανθρωπισμό ή όπως τον χαρακτήρισε ο Haack «Ανθρωποϊσμό», ο Θεός είναι απλώς μία φράση, μία προβολή, μία εικόνα, που πίσω της δεν υπάρχει τίποτα. Στον νεοανθρωπισμό, σαν «θρησκευτικές Ανώτερες Αξίες» κυριαρχούν όροι σαν την ισχύ, την υγεία, την ευτυχία.
Φυσικά, ο χριστιανός γνωρίζει να μιλάει για όλα αυτά, για την υγεία, την ευτυχία, την ομορφιά και είναι ευγνώμων στο Θεό γι' αυτά Του τα δώρα. Αλλά δεν θεωρεί την υγεία σαν το ανώτερο αγαθό.
Πολλά είναι τα παραδείγματα που γνωρίζει ο πιστός και που αποδεικνύουν ότι όλα αυτά δεν αποτελούν υπέρτατα αγαθά. Ο απόστολος Παύλος ήταν ασθενής. Αν ακολουθούσε το νεανθρωπισμό ή Ανθρωποϊσμό, όπως τον αποκάλεσε ο Haack, θα είχε σαν ιδεώδες του το πως να αποκτήσει σωματική υγεία. Κάθε τι δυσάρεστο είναι για τον άνθρωπο κακό κατά την αντίληψη του νεοανθρωπισμού. Για αυτόν, μια μητέρα που υφίσταται θυσίες χάριν των παιδιών της θα μπορούσε να λογισθεί ανόητη.

«Πολιτισμός διακοπών»

Μία εκδήλωση της αντιλήψεως του νεοανθρωπισμού, είναι και ο λεγόμενος

πολιτισμός των διακοπών. Με βάση αυτή την ιδεολογία, ο άνθρωπος δεν αποβλέπει σε κανένα παράδεισο έξω από τον παράδεισο των διακοπών. Πραγματικά, η λέξη παράδεισος, κακοποιείται πολλές φορές.
Εδώ το ταξίδι οδηγεί σε εμπειρίες και η ανθρώπινη ζωή λογίζεται ότι δεν οδηγεί πουθενά, εκτός από τα μέρη που επισκέφθηκε κάποτε κανείς. Λοιπόν δεν υπάρχει κανένα ταξίδι στον ουράνιο παράδεισο γιατί απλούστατα κάτι τέτοιο δεν υπάρχει για τον νεανθρωπισμό.
Σ' αυτό το πολιτισμό ταξιδιών, ακόμη και η θρησκευτικότης βιώνεται σαν εμπειρία. Όπως ανέφερε ο Haack, σε πολλά Ινδουιστικά άσραμ βρήκε χριστιανούς Ευρωπαίους που υποστήριζαν: «αυτό είναι μία εμπειρία», και εννοούσαν κάποια ινδουιστική τελετή στην οποία έλαβαν μέρος. Αλλά, αν τους ρωτούσε κανείς κατά πόσο θα ελάμβαναν μέρος και σε μία βουδδιστική ή μωαμεθανική τελετή, απαντούσαν: «ναι, και εκεί ήταν ωραία• και εκεί παραβρέθηκα μία φορά». Τα ταξίδια λοιπόν λογίζονται εμπειρίες, τις οποίες πρέπει κανείς να αποκτήσει και όποιος δεν τις έχει, λογίζεται πολύ φτωχός, επειδή σύμφωνα μ' αυτή την αντίληψη η ζωή δεν έχει να του προσφέρει τίποτε άλλο.

Το γήρας

Ένα άλλο «αγαθό» του νεοανθρωπισμού είναι η νεότης. Ο χρόνος λογίζεται σαν ο μεγαλύτερος εχθρός του ανθρώπου, γιατί οδηγεί στην ανυπαρξία, επειδή ο θάνατος λογίζεται ανυπαρξία.
Εξ άλλου και εδώ επισημαίνουμε ότι δεν υπάρχει η διάκριση ανάμεσα στο καλό και στο κακό, μια και δεν υπάρχει το «μετά» που θα έδιδε στο καλό ή στο κακό άλλες προεκτάσεις, εκτός από τη μορφή των ωραίου και του άσχημου. Έτσι, η νεότης ταυτίζεται εδώ με το ορθό, το ωραίο, το καλό. Στα μαζικά μέσα ενημερώσεως εκφράζεται με κάθε τρόπο αυτή η άποψη.

Αυτή η αντίληψη είναι εχθρική προς τον άνθρωπο, αφού τοποθετείται εχθρικά προς το γήρας. Έτσι ακούμε πολλές φορές να λέγεται σε γέρους ανθρώπους πόσο νέοι φαίνονται και εκείνοι κολακεύονται μ' αυτό. Δεν είναι ο άνθρωπος το μέτρο όλων των πραγμάτων, αλλά ο υγιής, ο δυνατός, ο νέος!
Το μήνυμα του νεοανθρωπισμού είναι ότι ο ίδιος ο άνθρωπος φταίει αν δεν του πάνε καλά τα πράγματα. Ο Μαχαρίσι Μαχές γιόγκι προσφέρει τη συνταγή του: Ένα ιδιαίτερο είδος διαλογισμού εναντίον του γήρατος. Αν πιστεύει κανείς πως ο δρόμος του δεν οδηγεί πουθενά, το γήρας είναι πραγματικά κάτι φρικτό.
Στην ιστορία της ανθρωπότητας υπάρχει μία φράση που υπογραμμίζεται και στην Αγία Γραφή: Τιμάτε το γήρας. Η φράση αυτή σημαίνει πως το γήρας διαθέτει πείρα, σοφία, πράγμα που ήταν πολύ σημαντικό για την επιβίωση του ανθρώπου. Δεν πρόκειται για το γήρας που παιδιαρίζει, γιατί κάποιος γέρος που παιδιαρίζει δεν διαθέτει σοφία. Το αντίβαρο στην εξασθένιση της δυνάμεως του σώματος με την ηλικία, ήταν η εμπειρία, η πείρα.

Αυτή η πείρα έχει χάσει την αξία της σήμερα. Αυτό μπορεί να το δει κανείς σαφώς με την τεχνική εξέλιξη. Σ' αυτό το σημείο ο Haack ανέ-φερε το ακόλουθο περιστατικό:
«Στο Μόναχο υπάρχουν αυτόματα εκδοτήρια εισιτηρίων. Μπροστά σένα από αυτά τα αυτόματα στεκόταν μια ηλικιωμένη κυρά και προ-σπαθούσε να βγάλει εισιτήριο. Όμως δεν ήξερε καθόλου πως λειτουργεί. Και τότε έρχεται ένα δεκάχρονο αγόρι, της λέει κάτι, της παίρνει το νόμισμα, τσακ τσακ, παίρνει το εισιτήριο, της το δίνει και απομακρύνεται. Εκείνη μένει βουβή κι απορεί πόσο γρήγορα της έλυσε το πρόβλημα ο μικρός. Δεν δείλιασα να τη ρωτήσω πως νοιώθει! Γι' αυτό το νεαρό αγόρι, το γήρας δεν σημαίνει πλέον εμπειρία και σοφία, αλλά διανοητική καθυστέρηση!»
«Η πεθερά μου, πρόσθεσε ο Haack, προέρχεται από οικογένεια σιδεράδων. Για τον παππού διηγούνται πως όταν πια γέρασε, το άλογο έπεσε, χτύπησε και βρισκόταν σε απελπιστική κατάσταση• τότε έτρεξαν να ρωτήσουν τον παππού τι πρέπει να κάνουν. Πιστεύω, κατέληξε ο Haack, ότι αυτό δίνει στη ζωή μια βασική σπουδαιότητα, όταν δηλαδή κανείς ρωτάται για κάποιο πράγμα. Ο πάππους έζησε πολλά χρόνια, ενώ ο γαμπρός του πέθανε νωρίς. Τα παιδιά του τον έκαναν να εννοήσει πως εκείνα γνωρίζουν τον κόσμο καλύτερα, ενώ εκείνος δεν μπορεί να καταλάβει τον κόσμο. Δεν υπήρχαν πια άλογα να πεταλώσει κανείς. Και είχαν βάλει σωλήνες για να έρχεται το νερό στο σπίτι, όπου υπήρχαν και νεροχύτες».
Έτσι, το γήρας δεν έχει πλέον καμία αξία για τον νεοανθρωπισμό• η νεότης ταυτίζεται με το ορθό, το ωραίο, το αγαθό.

Ειδωλοποίηση του σώματος

Ο νεοανθρωπισμός προβάλλει ιδιαίτερα την εικόνα του σώματος, περισσότερο από την εικόνα του Θεού. Εδώ ο άνθρωπος θεοποιεί τον εαυτό του και παρουσιάζεται αδίστακτος. Έχει ένα περίεργο ιδεώδες ωραιότητος: είναι ο άνθρωπος που δεν υπέφερε ποτέ, που δεν έχει καμία σωματική ανωμαλία• αυτός λογίζεται ωραίος. Δεν υπάρχει εδώ θέση για το σταυρό του Χριστού.
Ο άνθρωπος του νεοανθρωπισμού παρουσιάζει μια νοσηρή, υπερβολική φροντίδα για το σώμα του. Ο καθένας γνωρίζει πως όταν εκτεθεί υπερβολικά στον ήλιο και μαυρίσει, κινδυνεύει περισσότερο να προσβληθεί από καρκίνο του δέρματος. Και όμως, ο άνθρωπος θέλει οπωσδήποτε να μαυρίσει και να δείξει πως έχει στη διάθεση του πολύ χρόνο για διακοπές. Θα δηλώσει έτσι πως είναι υγιής και γεμάτος ζωντάνια, πως μπορεί να φροντίζει μόνο για τον εαυτό του επειδή η εικόνα του σώματός του είναι η εικόνα του Θεού του.

Νέες θεότητες

Τελικά, ο νεοανθρωπισμός κηρύττει πως ο άνθρωπος είναι Θεός. Όχι πως δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στον Θεό και στον άνθρωπο, αλλά ότι ο ίδιος ο άνθρωπος είναι ο Θεός. Έτσι, όπως και στην παλαιά ειδωλολατρία, υπάρχουν μικροί και μεγάλοι θεοί!.

Ο άνθρωπος δεν είναι ολοκληρωτικά «εντός» («in», στη μόδα)• αυτοί είναι οι δυνατοί θεοί, οι άνθρωποι που διαθέτουν δύναμη, π. χ. τα είδωλα των νέων, αυτοί που έχουν πολλά χρήματα.

Στη Γερμανία, ανέφερε ο Haack, ζήσαμε κάτι τέτοιο• «Η μαντόνα στη Γερμανία», ήταν οι μεγάλοι τίτλοι των εφημερίδων. Αυτή είναι σήμερα μια από τις πιο δυνατές θεότητες του νεοειδωλολατρισμού. Και όπως όλοι οι θεοί, απαιτεί κι αυτή θυσίες και τέτοιες θυσίες της προσφέρουν ευχαρίστως οι πιστοί της. Αν αυτές οι θεότητες ζητήσουν από τους νέους ανθρώπους να αυτοκτονήσουν, χιλιάδες θα το κάνουν. Για πολλούς νέους ανθρώπους είναι πράγματι μεγάλη θυσία να εξοικονομήσουν τα χρήματα για να πάνε εκεί που εμφανίζονται οι θεοί τους και να μπορέσουν να ξεφωνίζουν σαν τρελλοί.
Είναι καταπληκτικό να βλέπει κανείς εικόνες από αυτές τις θεότητες. Είναι σχεδόν το ίδιο με τις παλαιές περιγραφές των βακχικών εορτών. Ξεφεύγει πλέον κανείς εντελώς. Το λογικό δεν παίζει κανένα ρόλο. Πέφτει κανείς σε έκσταση και ζει μόνο για το θεό του. «Θα μπορούσα να αφήσω εδώ την τελευταία μου πνοή», φώναζαν πολλοί από τους 400. 000 νέους που έτρεξαν στο Ολυμπιακό Στάδιο στις 31 Μαΐου 1989 να παρακολουθήσουν την ρόκ συναυλία των Πίνκ Φλόϊντ, παρουσία της τότε Υπουργού Πολιτισμού της Ελλάδος.

Οι γκουρού

Άλλες θεότητες για πολλούς νέους είναι οι Ινδοί γκουρού που έρχονται στη Δύση. Ακόμη και στη χώρα μας σε σπίτια της λεγόμενης υψηλής κοινωνίας υπάρχει η εικόνα του Ινδού γκουρού Σάϊ Μπάμπα, που οι οπαδοί του τον πιστεύουν σαν Χριστό.

Γι' αυτόν τον γκουρού ο Haack ανέφερε στη Μονή Σκαφιδιάς:
«Επισκέφθηκα μια φορά αυτόν τον γκουρού. Έχει μια βασική θέση πολύ κουτή. Γιατί φοβόσαστε λέει, αφού εγώ είμαι εδώ; Ισχυρίζεται πως είναι ο Χριστός που επανήλθε. Για τους μωαμεθανούς είναι φυσικά ο Μούντι και για τους Βουδιστές ο βούδας Μετρέγια. Ο Σάϊ Μπάμπα είναι ένας από τους πιο ισχυρούς γκουρού στην Ινδία και είναι γνωστό ότι στην 'Ινδία θα μπορούσε να καταστρέψει κάθε εχθρό. Τη θεότητά του την αποδεικνύει με απατηλά θαύματα. Μια φορά κάθε χρόνο κάνει μια γιορτή και κατασκευάζει από ένα μικρό βάζο ένα βουνό από αγία στάχτη. Η στάχτη φαίνεται δέκα φορές περισσότερη από εκείνη που θα χωρούσε το βάζο. Ακόμη, εμφανίζεται ότι παίρνει από τον αέρα ένα ελβετικό ρολόι• και έτσι πληροφορείται κανείς ότι μπορεί να κατασκευάσει Ελβετικά ρολόγια!
Όμως κάθε ταχυδακτυλουργός μπορεί να κάνει κάτι καλύτερο. Αλλά οι οπαδοί του Σάϊ Μπάμπα στη Δύση αυξάνουν από μέρα σε μέρα. Αυτοί οι δυτικοί οπαδοί πιστεύουν πως ο Χριστός ήλθε στις Ινδίες και ονομάζεται Σάι Μπαμπά• τον θεωρούν πραγματικό θεό».

Σχετικά με την «ιερή στάχτη» ο Haack εξήγησε: «Αυτό μπορεί να το κάνει ο καθένας από μας. Ξέρουμε πως στην Ινδία οι άνθρωποι τρώνε πολύ ρύζι. Όμως προηγουμένως το αποφλοιώνουν. Και σε κάθε ρυζόμυλο υπάρχει ολόκληρο βουνό από φλούδια ρυζιού. «Αν κάψουμε αυτά τα φλούδια έχουμε πολύ λεπτή στάχτη. Αν τώρα γεμίσουμε ένα βάζο μ' αυτή τη στάχτη, ρίξουμε ένα ποτήρι νερό, το ανακατέψουμε και το ζεστάνουμε στη φωτιά, το βάζο δεν θα’ χει πια στάχτη. Η στάχτη συμπυκνώθηκε και κόλλησε στα τοιχώματα του βάζου. Αν ξαναγεμίσουμε το βάζο με στάχτη, ρίξουμε πάλι νερό, με τον ίδιο τρόπο κάνουμε ένα δεύτερο στρώμα συμπυκνωμένης στάχτης. Αυτή τη διαδικασία την επαναλαμβάνουμε, ώσπου να καλυφθεί το βάζο. Η στάχτη είναι κολλημένη στα τοιχώματα του βάζου.
Αν τώρα αναποδογυρίσουμε το βάζο, δεν βγαίνει τίποτε έξω. Είναι ένα τέλειο βάζο• κάτω φαρδύ και πάνω στενό. Αν όμως το γυρίσει κανείς και το ξύσει, τότε τα στρώματα της στάχτης αρχίζουν να γίνονται απαλώτερα και να πέφτουν. Η στάχτη γίνεται όλο και περισσότερη και στο τέλος βλέπουμε ένα ολόκληρο βουνό. Ο Σάι Μπάμπα είναι ένας περίεργος θεός, αλλά οι οπαδοί του τον πιστεύουν για πραγματικό θεό. Αυτή είναι η θέση του γκουρού: να λογίζεται θεός.

Στην εισήγησή του ο Haack αναφέρθηκε σε μια θρησκευτική γιορτή στην Ινδία, στην οποία παραβρέθηκε. Οι γκουρού οδηγούνται στον Γάγγη, πάνω σε άρματα. Είναι σαν τα άρματα πάνω στα οποία μεταφέρονται τα είδωλα των θεών εσύροντο από ανθρώπους και όταν προσπερνούσαν, οι άνθρωποι έτρεχαν να μαζέψουν τις ακαθαρσίες που άφηναν και τις έβαζαν στο στόμα τους επειδή τις θεωρούσαν ιερές!
Λοιπόν, στον νεανθρωπισμό, ή ανθρωποϊσμό κατά την ορολογία του Haack, υπάρχει ολόκληρη σειρά από θεούς, αλλά μερικοί άνθρωποι λογίζονται θεοί κατά ιδιαίτερο τρόπο.
Γιατί αυτοί οι περίεργοι θεοί έχουν τόση πέραση στη Δύση; Επειδή στη Δύση υπάρχει αυτό το πνεύμα του βιοκεντρισμού και του νεοανθρωπισμού. . .

(Περιοδικό "ΔΙΑΛΟΓΟΣ" τ. 20, 2000)

(Πηγή: Αντιαιρετικόν Εγκόλπιον)